

Ткачук О. В.

кандидат економічних наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ ЯК ЧИННИК СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В умовах формування інноваційної моделі розвитку економіки України та обраного державою курсу європейської інтеграції особливої актуальності набувають питання створення суб'єктів економічної діяльності та їх об'єднань, здатних до здійснення ефективної господарської діяльності та прискорення темпів інноваційного розвитку економіки. Однак, на сьогодні в Україні спостерігається зниження темпів інноваційної активності, зменшуються обсяги реалізації інноваційної продукції в країні та за її межі, критичним є рівень зносу основних засобів у більшості галузей національної економіки та вкрай повільно відбувається їх оновлення. Дієвим засобом вирішення цих проблем, як свідчить світова практика, є формування інноваційних кластерів на рівні регіонів, їх подальша інтеграція у державну та міжнародну економічні системи.

На сьогодні кластерні об'єднання є однією з найбільш ефективних форм організації інноваційних процесів та регіонального розвитку, за якої на ринку конкурують вже не окремі підприємства, а цілі комплекси, які скорочують свої витрати завдяки спільній технологічній кооперації компаній, формуючи модель конкурентоспроможної та інвестиційно привабливої економіки, що забезпечує високий рівень та якість життя населення [1].

За умов прискорення глобалізаційних процесів у світі набувають пріоритетності заходи, спрямовані на: організацію науково-дослідних інститутів і лабораторій для вивчення потенціалу кластерної економіки; формування на основі проведених досліджень кластерної політики країн і регіонів світу; створення законодавчо-нормативної бази започаткування і функціонування кластерів; обов'язкову державну підтримку діяльності кластерів; створення національних, регіональних та міжнародних організацій для регулювання розвитку кластерів [2].

Л. І. Федулова виділяє наступні переваги формування інноваційних кластерів на рівні регіонів: наявність в основі регіональних інноваційних кластерів стійкої системи поширення нових технологій, знань, продукції (інформаційно-технологічної мережі), яка спирається на спільну наукову базу; додаткові конкурентні переваги для підприємств кластера за рахунок можливості здійснювати внутрішню спеціалізацію й стандартизацію, мінімізувати витрати на впровадження інновацій; наявність у їхній структурі гнучких підприємницьких структур – малих підприємств та забезпечення суб'єктам малого бізнесу високого ступеня спеціалізації при обслуговуванні конкретної підприємницької ніші, полегшення доступу до капіталу промислового підприємства, активний обмін ідеями й передача знань від науковців до підприємців [3].

Задля того, щоб активізувати процес створення та розвитку інноваційних кластерів, необхідно визначити склад та забезпечити ефективну взаємодію основних учасників даного процесу (рис. 1). Найважливішими з них є фірми (підприємства, компанії, корпорації) та індивідуальні підприємці, які здійснюють вихід на ринки з інноваційним продуктом (товари, послуги, технології та ін.), піддаючи його ви-

пробуванням конкуренції. Науково-дослідні організації забезпечують створення нових сучасних знань, розробку інноваційних технологій тощо. Освітні установи, зокрема, вищі навчальні заклади, відіграють подвійну роль, здійснюючи як підготовку фахівців для задоволення кадрових потреб інноваційних кластерів, так і беручи участь у генерації нових знань. Постачальники капіталу (банківські і фінансові установи, венчурні фонди та ін.) надають необхідні фінансові ресурси для впровадження винаходів і нових бізнес-моделей. Державні установи та громадські організації беруть участь у виробленні й реалізації політичних рішень, нормативних актів, програм економічного розвитку, що мають вирішальне значення для поліпшення інноваційного клімату.

Рис. 1. Основні учасники процесу формування та функціонування інноваційних кластерів
Джерело: складено і доповнено автором на основі [4, с. 3].

Прискорення темпів інноваційного розвитку економіки України зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів формування інноваційних кластерів, вивчення зарубіжного досвіду їх створення та відповідності нормативно-правового регулювання цих питань світовій законодавчій практиці.

Оскільки рівень соціально-економічного розвитку різних регіонів України суттєво диференціюється, доцільними є розроблення та апробація методики оцінювання готовності регіонів до формування інноваційних кластерів. Також необхідно визначити, яку саме галузеву спрямованість повинні мати відповідні кластери для кожної території.

Неефективність використання інноваційного потенціалу територій та стагнація соціально-економічного розвитку національної економіки свідчить про необхідність обґрунтування прикладних аспектів (включаючи організаційне, нормативне, матеріально-технічне, фінансове, кадрове, інформаційне забезпечення) ство-

рення інноваційних кластерів за регіонами країни відповідно до пріоритетів, визначених Національною інноваційною системою, та наявних ресурсних можливостей, визначення ключових показників ефективності їх функціонування. Це дозволить забезпечити збалансований соціально-економічний розвиток національної економіки на інноваційних засадах та подолати існуючі регіональні диспропорції.

Література:

1. Адаманова З. О. Інноваційні кластери в національних інноваційних системах (НЕС): світовий досвід і можливості його адаптації в умовах України / З. О. Адаманова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 5/1 (132). – С. 162–166.

2. Ринейська Л. С. Кластери у сучасній глобальній економіці [Електронний ресурс] / Л. С. Ринейська / Ефективна економіка. – 2016. – № 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=497>.

3. Федулова Л. І. Інноваційні кластери – ядро регіональних інноваційних екосистем / Л. І. Федулова // Мультидисциплінарні академічні дослідження і глобальні інновації: гуманітарні та соціальні науки : Матер. І Міжнар. наук.-практ. конф. (Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, 10–11 вересня 2015 р.). – К. : КНЛУ, 2015. – С. 95–99.

4. Lindqvist G. The Cluster Initiative Greenbook 2.0 / G. Lindqvist, Ch. Ketels, Ö. Sölvell. – Stockholm: Ivory Tower Publishers, 2013. – 55 p.